

ข้อตกลงที่ดีเพื่อปกป้องป่า ณ การประชุมสุดยอดที่ กรุงโคเปนเฮเกน

เพราะเหตุใดการคุ้มครองป่าเขตร้อน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การทำลายป่าเขตร้อนนั้น เป็นสาเหตุของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั่วโลก (global greenhouse gas -GHG) ถึงหนึ่งในห้าส่วน ซึ่งมากกว่าการปล่อยก๊าซจากรถยนต์ เครื่องบิน และรถไฟจากทั่วโลกรวมกัน¹ ด้วยเหตุนี้ การหยุดยั้งการทำลายป่า จึงเป็นวิธีการที่รวดเร็วที่สุดที่จะช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการ

ในการประชุมสุดยอดว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงโคเปนเฮเกนในเดือนธันวาคมนี้ กรีนพีซได้เรียกร้องให้ผู้นำทั่วโลกใช้โอกาสสำคัญในครั้งประวัติศาสตร์ที่กรีนพีซได้เสนอมา เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั่วโลกอย่างรวดเร็ว และมีข้อตกลงที่เป็นธรรม มีความมุ่งมั่นและมีผลผูกพันทางกฎหมายซึ่งจะ:

- ยุติการทำลายป่าเขตร้อนภายในปี พ.ศ. 2563
- ประเทศอุตสาหกรรมจะให้งบประมาณอย่างน้อย 140 พันล้านเหรียญสหรัฐ (110 พันล้านยูโร) ต่อปี เพื่อสนับสนุนการปรับตัวรับมือ การลดการปล่อยก๊าซ และการคุ้มครองป่าไม้ในประเทศกำลังพัฒนา จากยอดรวมต่อปีดังกล่าว เงินจำนวน 42 พันล้านเหรียญสหรัฐ (30 พันล้านยูโร) ควรจะนำมาใช้เพื่อยุติการทำลายป่า
- ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างน้อยร้อยละ 40 ภายใน พ.ศ. 2563 จากระดับที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2533 ในประเทศที่พัฒนาแล้ว
- ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างน้อยร้อยละ 15-30 ภายใน พ.ศ. 2563 ในประเทศกำลังพัฒนา

ขณะนี้ผู้นำทั่วโลกกำลังปรึกษารื้อกันถึงวิธีที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอันจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่า (Reduce Emissions from Deforestation and forest Degradation -REDD) ในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของข้อตกลงโลกร้อนที่มีประสิทธิภาพ ผลที่จะได้จากการเจรจาอาจไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ กรีนพีซมองว่า ถ้าจะให้ประสบความสำเร็จ ข้อตกลง REDD จะต้องสอดคล้องกับองค์ประกอบต่อไปนี้ :

1

IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), 2007. Climate Change 2007: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.
http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_ipcc_fourth_assessment_report_wg3_report_mitigation_of_climate_change.htm

1. ตั้งกองทุนระดับโลกเพื่อยุติการทำลายป่าเขตร้อนและทำให้กองทุนดังกล่าวสามารถนำมาใช้ได้โดยทันที

ประเทศอุตสาหกรรมควรจะให้เงินจำนวน 42 พันล้านเหรียญสหรัฐต่อปี สำหรับตั้งกองทุนเพื่อยุติการทำลายป่าเขตร้อนภายใน พ.ศ. 2563 ในลักษณะที่เป็นการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ และให้ความเคารพต่อสิทธิของชนพื้นเมืองและประชาชนท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์² กองทุนดังกล่าวควรจะมาจกสาธารณะและแหล่งที่มาที่เชื่อมโยงกับตลาด เช่น ประเทศและบริษัทต่างๆ ควรจะจ่ายเงินสำหรับการอนุญาตให้ปล่อยคาร์บอน ซึ่งในขณะนี้ ประเทศและบริษัทต่างๆ เหล่านั้นสามารถปล่อยคาร์บอนได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ กองทุนที่ได้รับการออกแบบในลักษณะนี้ จะช่วยให้มั่นใจว่า “ผู้ก่อมลพิษ” เช่น ประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบต่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจกส่วนใหญ่สู่ชั้นบรรยากาศและได้สะสมหนี้จากการปล่อยคาร์บอนมาเป็นเวลานานด้วยการเร่งให้เกิดการทำลายป่าด้วยการใช้ไม้ น้ำมันปาล์ม ถั่วเหลือง และผลิตภัณฑ์อื่นๆ จะต้องเป็นผู้ “จ่าย” เช่นกัน ทั้งนี้ ควรจะเริ่มนำกองทุนดังกล่าวเข้าสู่ประเทศกำลังพัฒนาที่มีป่าไม้โดยทันที

2. การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจะต้องเป็นส่วนเพิ่มเติมจากการดำเนินการภายในประเทศของประเทศอุตสาหกรรมและตลาดคาร์บอน

ปฏิบัติการเพื่อยุติการทำลายป่าจะต้อง ไม่ถูกนำมาใช้เป็นข้อแก้ตัวสำหรับประเทศอุตสาหกรรมและบริษัทต่างๆ ที่จะไม่ยอมลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในประเทศของตนเอง เช่น ผู้นำประเทศไม่สามารถใช้การลงทุนในการปกป้องป่าไม้มาใช้เป็นข้ออ้างที่จะสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินแห่งใหม่ในประเทศของตนเอง นอกจากนี้ ถ้าการจ่ายเงินเพื่อรักษาป่าไม้ในราคาถุกนั้นสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกับปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่สามารถปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศ (carbon units) ด้วยวิธีอื่นๆ ได้ การทำเช่นนี้ จะเป็นการทบราคาคาร์บอน และสร้างความสั่นคลอนให้กับตลาด การกระทำดังกล่าว ยังเป็นการลดแรงจูงใจอันสำคัญ ที่จะลงทุนในเทคโนโลยีพลังงานหมุนเวียนที่สะอาดทั้งในประเทศอุตสาหกรรมและประเทศกำลังพัฒนา

3. ทุกประเทศที่มีผืนป่าเขตร้อนจะต้องสามารถเข้าถึงได้

เพื่อให้ได้ผล ข้อตกลงจะต้องรวมทุกประเทศที่มีป่าเขตร้อน รวมทั้ง บราซิล สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก และอินโดนีเซีย และจะต้องตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของประเทศเหล่านั้นด้วย เช่น ต้องมีการสร้างสมดุลระหว่างความต้องการเงินทุนที่จะนำมาสร้างศักยภาพในพื้นที่เช่นอินโดนีเซีย กับการให้เงินทุนที่จะป้องกันการทำลายป่าในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ซึ่งอัตราการทำลายป่าขณะนี้ยังคงต่ำอยู่ แต่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจนถ้าไม่มีการป้องกัน ตลาดคาร์บอนซึ่งไม่เหมือนกับแนวทางของกองทุนนั้น เท่าที่ผ่านมา ไม่ได้รวมถึงประเทศที่มีศักยภาพต่ำ หรือมีอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำ ตามความจริงแล้ว กว่าร้อยละ 90 ของผลประโยชน์ที่ได้รับจากตลาดการซื้อขายคาร์บอนแบบสมัครใจที่ใหญ่ที่สุดในโลก หรือกลไกการพัฒนาอย่างสะอาด (Clean Development Mechanism - CDM) ตกเป็นของสี่ประเทศเท่านั้น (จีน อินเดีย บราซิล และเกาหลีใต้)³

² คณะกรรมาธิการยุโรป ได้ประเมินไว้ว่า จำเป็นต้องใช้งบประมาณ 15-25 พันล้านยูโร เพื่อลดการทำลายป่าภายใน พ.ศ. 2563 และต้นทุนของการหยุดยั้งการทำลายป่าโดยสมบูรณ์ อาจมีราคาสูงขึ้นไปอีกถึงสองหรือสามเท่า (30-75 พันล้านยูโร) *Impact assessment study accompanying the Communication from the European Commission on "Addressing the challenges of deforestation and forest degradation to tackle climate change and biodiversity loss".* page.41, October 2008

³ Jorgen Fenhann, Overview of the CDM Pipeline, 1 Nov 2008 (UNEP Risoe Centre, 2008).

4. ต้องมีปฏิบัติการในระดับชาติเพื่อยุติการทำลายป่า

ข้อตกลงใด ๆ เพื่อลดการทำลายป่า จะต้องได้รับการออกแบบมาให้แน่ใจว่า จะมีแผนปฏิบัติการในระดับชาติ และไม่ได้เน้นไปที่โครงการป้องกันการทำลายป่าแต่ละโครงการเท่านั้น แนวทางที่ “อิงโครงการ” นั้นมีปัญหาสะสม รวมทั้งการรั่วไหล (ในขณะที่อุตสาหกรรมหยุดทำลายป่าดิบชื้นส่วนหนึ่ง แต่กลับเคลื่อนไปทำลายป่าในอีกส่วนหนึ่ง) การที่ไม่ได้ผลเพิ่มเติม (เมื่อได้ใช้เงินไปเพื่อป้องกันป่าดิบชื้นในบริเวณหนึ่ง ซึ่งถึงอย่างไรก็ได้รับการคุ้มครองอยู่แล้วนั่นเอง) และความไม่คงทน (โครงการให้เงินทุนซึ่งไม่น่าจะคงอยู่ในระยะยาว แต่กลับมีแนวโน้มที่จะปล่อยคาร์บอนที่เก็บไว้จากการเกิดไฟป่า การรั้งความจากหนูและแมลง และความแห้งแล้ง)

5. จะต้องไม่สนับสนุนการเพาะปลูกเพื่อการเกษตร หรือทดแทนการขยายอุตสาหกรรมป่าไม้และธุรกิจการเกษตร

กองทุน REDD นั้น ควรให้เฉพาะแก่พื้นที่ป่าที่ยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์และป่าตามธรรมชาติเท่านั้น (รวมทั้งป่าพรุ) เนื่องจากการป้องกันการทำลายป่าเหล่านี้เป็นโอกาสสูงสุดที่จะช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ไร่หรือสวนป่าเศรษฐกิจนั้นไม่ใช่ป่า เพราะมักจะมีพืชพรรณเพียงหนึ่งถึงสามชนิดเท่านั้น ทั้งยังเป็นที่อยู่ของสัตว์ป่าเพียงเล็กน้อยและสะสมคาร์บอนน้อยกว่าป่าธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความ “ป่า” ของสหประชาชาตินั้น ไม่ได้แยกความแตกต่างระหว่างป่าธรรมชาติและสวนป่าเศรษฐกิจ จึงเป็นอันตรายยิ่งเพราะอุตสาหกรรมต่างๆ ที่กำลังทำลายป่าและทดแทนด้วยการปลูกป่าเศรษฐกิจนั้น อาจสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ตามปกติ หรือแม้แต่ได้รับทุนจากกองทุน REDD เพื่อให้ทำเช่นนั้นได้ด้วยซ้ำไป นอกจากนี้ยังหมายความว่า รัฐบาลดูเหมือนจะสามารถลดอัตราการทำลายป่าได้ อย่างน้อยก็ในเอกสาร ถึงแม้ว่า จริงๆ แล้ว รัฐบาลเหล่านั้นอาจไม่ได้ลงมือทำเลยก็ตาม นอกจากนี้ กรีนพีซ ยังไม่สนับสนุนการนำเอาแนวการจัดการป่าอย่างยั่งยืน (Sustainable Forest Management -SFM) (ซึ่งรู้จักกันในนามของ “การบริหารป่าที่ได้รับการปรับปรุง” หรือ “การตัดไม้ที่ลดผลกระทบลง”) ไว้ในกองทุน REDD เนื่องจากนี่คือภาษาที่ใช้ในการทำป่าไม้ในระดับอุตสาหกรรม การรวมป่าประเภทดังกล่าวนี้เข้าไปด้วย ก็หมายถึงว่า กองทุน REDD อาจถูกนำไปใช้เพื่ออุดหนุนอุตสาหกรรมที่เป็นตัวการทำลายป่าไม้โดยตรง

6. กลุ่มรองความหลากหลายทางชีวภาพและชุมชนที่อาศัยอยู่ในป่า

สิ่งมีชีวิตสายพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่บนพื้นดินนั้น กว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในป่าเขตร้อน⁴ นอกจากนี้ ยังมีการประเมินว่า ประชาชนประมาณ 1.6 พันล้านคน มีรายได้เลี้ยงชีพจากป่า และชนพื้นเมืองอีก 60 ล้านคน ต้องอาศัยป่าเพื่อการดำรงชีวิต⁵ ดังนั้น ข้อตกลงนี้ จึงต้องปฏิบัติตามปฏิญญาขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมือง และจะต้องให้ความเคารพต่อแผ่นดิน ความต้องการทรัพยากร และสิทธิในการเป็นเจ้าของของชนพื้นเมืองเหล่านั้น รวมทั้งสร้างความมั่นใจว่า ชนพื้นเมืองจะมีส่วนร่วมโดยตรงในการพัฒนาและปฏิบัติตามข้อตกลง

⁴ WRI, World Resources Institute 2000. World Resources 2000-2001: People and Ecosystems: The Fraying Web of Life. Oxford University Press, Oxford

<http://www.wri.org/publication/world-resources-2000-2001-people-and-ecosystems-fraying-web-life>

⁵ World Bank Press Release, Global Forum calls to curb illegal logging and promote responsible forest investment, 23 Oct 2003.

การยุติการทำลายป่า มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยหยุดยั้งภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้วยพื้นที่ป่ากว่าหนึ่งล้านเฮกเตอร์ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นป่าดิบชื้นที่ถูกทำลายไปทุกๆเดือนนั้น⁶ – หมายถึงพื้นที่ของป่าที่มีขนาดเท่ากับสนามฟุตบอลถูกทำลายไปทุกๆสองวินาที – ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้นำของโลกจะต้องทำให้เกิดข้อตกลงว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แข็งแกร่ง และให้กองทุนตามความจำเป็นเพื่อให้สามารถนำข้อตกลงดังกล่าวมาปฏิบัติได้ ณ การประชุมสุดยอดว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะจัดขึ้นในเดือนธันวาคมนี้

⁶ FAO 2005. Global Forest Resources Assessment (FRA) 2005.
<http://www.fao.org/forestry/site/fra2005/en/>